

Hela skolans ansvar

Handlingsplan för studie- och
yrkesvägledning inom bildningsförvaltningen

Studie- och yrkesvägledare i Katrineholms kommun
Beslutat 2016-06-10
Reviderad 2019-04-12
Reviderad 2020-11-01

Innehåll

Bakgrund	4
Syfte och målsättning.....	5
Nationella mål och riktlinjer	5
Studie-och yrkesvägledning genomförs i både vid och snäv bemärkelse.....	5
Principer för samverkan skola-arbetsliv	7
Tydlig ansvarsfördelning.....	7
Metoder och inslag.....	7
Studie-och yrkesvägledning och arbetsmarknadskunskap.....	8
Förskola	8
Åk F-3	8
Åk 4-6	8
Åk 7-9	8
Gymnasiets yrkesprogram	8
Gymnasiets högskoleförberedande program.....	9
Introduktionsprogrammet	9
Särskolan/gymnasiesärskolan	9
Metoder och insatser.....	10
Studie- och yrkesvägledningssamtal/information	10
Pedagoger och rektorer	10
Ung företagsamhet (UF).....	10
Gymnasieinformation	10
Skola-arbetsliv	10
Aktivitetsplan.....	11
Förslag på aktiviteter	11
Förskola	Ansvarig.11
F-åk3.....	Ansvarig.11
Åk 4-6	Ansvarig.11
Åk 7-9	Ansvarig.12
Gymnasium.....	Ansvarig.12
Introduktionsprogrammet	Ansvarig .13
Utvärdering och uppföljning.....	14
Utdrag ur läroplaner.....	15
Läroplan för förskola Lpfö 98	15
Förskolans uppdrag.....	15
Mål och riktlinjer	15

2.2 Utveckling och lärande.....	15
2.3 Barns inflytande.....	16
Läroplan för grundskolan (Lgr 11).....	16
Utdrag ur: 2.2 Kunskaper.....	16
2.6 Skolan och omvärlden.....	16
Utdrag ur: 2.8 Rektors ansvar.....	17
Läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11).....	17
Utdrag ur 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv.....	17
Utdrag ur: 2.6 Rektors ansvar i Läroplan för gymnasieskolan.....	18
Skollagen 2010:800.....	18
Studie- och yrkesvägledning.....	18
Referenser	19
Lagar	19
Skolverket.....	19

Bakgrund

Katrineholms kommun har som mål att öka måluppfyllelsen för våra elever. En ökad målmedvetenhet hos eleverna bidrar till ökad motivation för lärande och en starkare framtidstro. Alla barn och elever, oavsett könstillhörighet och bakgrund, ska ha möjlighet till en bra utbildning och ges förutsättningar att nå goda resultat.

Andelen felval till gymnasieskolan och avhoppet från gymnasieskolan ska minskas. Fler individer ska komma ut i arbetslivet på en stadig grund av kunskap och välgrundade val.

Skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden, har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder (LGR11 2.6).

Studie- och yrkesvägledarna har under 2015-2016 arbetat med att utveckla studie- och yrkesvägledningen inom kommunen, dels genom att konkretisera vilka framgångar och brister som finns i de olika verksamheterna och dels arbeta med att säkra övergångarna mellan de olika stadierna. Syftet var att utveckla verksamheterna samt att implementera studie- och yrkesvägledning i lägre årskurser för att leva upp till Skollagens och förordningarnas krav gällande vägledningen i grund- och gymnasieskolan. Under hösten 2015 låg fokus på årskurs F-6; en kartläggning av befintlig verksamhet på kommunens samtliga grundskolor genomfördes. Under våren 2016 kartlades årskurs 7-9 på grundskolan samt åk 1-3 på gymnasieskolan. Därefter analyserades kartläggningarna som blev en grund till denna handlingsplan. Syftet var att kvalitetssäkra verksamheten genom att skapa en likvärdig plan för studie- och yrkesvägledning i kommunens samtliga skolor, målet är att göra studie- och yrkesvägledning till hela skolans ansvar.

Alla som arbetar i skolan ska verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund (LGR 11 kap.2.6).

Verksamheten i Katrineholms förskolor och skolor bygger på öppenhet och tydlighet samt utveckling, trygghet och närhet. Varje möte ska kännetecknas av det lustfyllda lärandet.

I Katrineholms kommun är lust den drivande kraften för skapande och utveckling för liv, företagsamhet och lärande (Skolplan förskolor och skolor gäller 2016-2019, Katrineholms kommun).

Redan från tidiga åldrar stärks elevers självförtroende, initiativförmåga och nyfikenhet i lärandet. Med ett pedagogiskt förhållningssätt som har sin ståndpunkt i entreprenörskap ges kunskap om arbetsliv och egenföretagande.

Syfte och målsättning

Studie- och yrkesvägledning är hela skolans ansvar och syftet med denna handlingsplan är att öka medvetenheten om studie- och yrkesvägledning i ett 1-19 års perspektiv och omfattas av all personal i verksamheterna. På så sätt kommer elevers framtidstro att stärkas, målen blir tydligare och ökande motivation till lärandet uppnås. Genom att stärka varje elevs självkänsla och tro på sin egen förmåga samt hitta sin egen drivkraft ökar lärandet och därmed nås bättre resultat.

Syftet med en handlingsplan är även att bidra till att studie- och yrkesvägledning följer elever i våra verksamheter på ett strukturerat och genomtänkt sätt. Samverkan mellan skola och arbetsliv innebär både ett medvetet förhållningssätt i skolans undervisning och en nära kontakt med arbetsliv och omvärld. Syftet är också att bidra till en utveckling av skolans arbets- och undervisningsmetoder och elevers entreprenöriella förmågor.

Målsättningen är att alla elever under sin skoltid ska komma i kontakt med arbetslivet på många olika sätt. Insatser och aktiviteter ska anpassas utifrån elevers förutsättningar, intressen, ålder och mognad samt till det lokala utbudet. Barn och ungdomar ska utveckla lust och motivation till skolarbete, utveckla en drivkraft att fortsätta sitt lärande inför framtida karriärval. Att få information, rådgivning och stöd i sina framtidsval oberoende av köntillhörighet, etnisk, religiös eller socioekonomisk bakgrund är grundläggande inslag i barns och ungdomars livslånga lärande. I detta arbete är studie- och yrkesvägledning, samarbete med samhälle och näringsliv viktiga delar.

För att utveckla en positiv bild av Katrineholms kommun som bostadsort behöver elever lära känna det lokala arbetslivet och få kunskap om vilka yrkes- och verksamhetsområden som finns i närområdet. En samverkan mellan skola och arbetsliv ger ökade möjligheter att skapa intressen för olika yrken och verksamheter och därmed rekrytering av framtida medarbetare. Både skola och arbetsliv behöver ta ett gemensamt ansvar för ett fungerande samarbete.

Varje dag varje möte ska genomsyras av Katrineholms kommuns värdegrund, RÖTT som står för Respekt, Öppenhet, Tydlighet och Tillit.

Nationella mål och riktlinjer

I läroplanerna för förskola, grundskola, särskola och gymnasieskola formuleras mål och riktlinjer samt värdegrund och uppdrag för verksamheterna. Att stärka de entreprenöriella förmågorna hos elever lyfts tydligt fram som viktigt i samtliga läroplaner.

I Skolverkets allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesvägledning beskrivs att en väl fungerande studie- och yrkesvägledning bidrar till en stabil grund för elevers möjlighet att fatta väl grundande beslut för framtiden och att studie- och yrkesvägledning ska vara individanpassad. Samtlig personal på skolorna har ett gemensamt ansvar att elever får studie- och yrkesvägledning.

Studie-och yrkesvägledning genomförs i både vid och snäv bemärkelse

I vid bemärkelse är studie- och yrkesvägledning all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som verktyg och underlag för att fatta beslut om framtida studie- och karriärval. Det handlar till exempel om praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation och aktiviteter för att utveckla elevens självkänedom.

I snäv bemärkelse är det den personliga vägledningen som studie- och yrkesvägledare ger individerna i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp.

Sammanfattningsvis innebär det att skolan behöver arbeta med studie-och yrkesvägledning på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt. Då ges eleverna rätt förutsättningar och möjligheter att utveckla de insikter, kunskaper och förmågor som behövs för att ta ställning och fatta beslut för sin framtid.

Studie- och yrkesvägledning är en viktig del i det livslånga lärandet och ett stöd i en individs ständigt pågående karriärprocess (Allmänna råd och kommentarer om studie- och yrkesvägledning, Skolverket, 2013).

Principer för samverkan skola- arbetsliv

Tydlig ansvarsfördelning

- Rektor/förskolechef har en central roll i arbetet att genom stöd och engagemang skapa en gemensam målbild gällande studie- och yrkesvägledning. De ansvarar för att skolan aktivt utvecklar samverkan mellan skola och arbetsliv samt utgår från innehållet i handlingsplanen i alla skolformer.
- Studie- och yrkesvägledaren ansvarar för att stödja övriga personalgrupper genom ett nära samarbete där väglednings- och informationsinsatser kopplas samman med undervisningen. Genom att stödja och sprida kunskap är studie- och yrkesvägledaren en viktig profession för att studie- och yrkesvägledning ska blir en naturlig del i samtliga verksamheter.
- Arbetslaget ansvarar för att arbetsmarknadskunskap ingår i den pedagogiska planeringen för att på ett naturligt sätt kopplas till uppsatta mål och läroplaner. Arbetslaget ansvarar för att studiebesök, lektionsbesök, temadagar samt andra aktiviteter genomförs.

Metoder och inslag

De metoder och inslag som presenteras i handlingsplanen är aktiviteter för att samtliga barn och ungdomar inom Bildningsförvaltningen i Katrineholms kommun ska uppnå målen.

Studie- och yrkesvägledning och arbetsmarknadskunskap

Förskola

Enklare studiebesök sker varje år, viktigt är att barnens upplevelser innan och efter besöket bearbetas. Samtal under promenader om de arbetsplatser man ser och vad man kan arbeta med och vem som arbetar där. Roll- och yrkeslekar påbörjar ett normkritiskt tänkande. Grunden läggs här för det arbete som ska löpa som en röd tråd under barn och ungdomars hela skoltid.

Åk F-3

Eleverna genomför enklare studiebesök/arbetsplatsbesök i studie- och yrkesvägledande syfte där barnen/eleverna samlar synintryck och andra upplevelser för att arbeta med den i gruppen/klassen. Studiebesök sker varje år, viktigt är att elevernas upplevelser innan och efter besöket bearbetas i undervisningen. Roll- och yrkeslekar påbörjar ett normkritiskt tänkande.

Åk 4-6

Temaarbete med fokus på arbetsmarknadskunskap ska genomföras årligen. I arbetet ska elever utforska arbetsplatser/yrkesroller mer utförligt t.ex. arbetsgivare, vilka egenskaper som krävs i olika yrken och även arbeta utifrån genusperspektiv.

Syftet är att eleven ska få insikt och förståelse gällande utbildningsmöjligheter, arbetsmarknad, karriärmöjligheter, arbetstider, löner, arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på en arbetsplats och förväntningar på den enskilde individen från arbetsgivaren.

Åk 7-9

Prao

Studiebesök, temaarbeten samt praktik ska vara obligatoriska inslag för samtliga elever inom Katrineholms kommuns skolor. Branschföreläsningar sker med kontinuitet under hela läsåret. Veckans yrke är en insats som bidrar till en ökad arbetsmarknadskunskap.

Syftet är att eleven ska få insikt och förståelse gällande utbildningsmöjligheter, arbetsmarknad, karriärmöjligheter, arbetstider, löner, arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på en arbetsplats och förväntningar från arbetsgivare. Detta ska leda till att varje elev gör ett väl underbyggt val till gymnasieskolan.

Gymnasiets yrkesprogram

Samtliga yrkesprogram har minst 15 veckors APL (arbetsplatsförlagt lärande) där delar av kurser utförs på APL-platsen. Företagsdagar kan genomföras varje år på yrkesprogram då eleverna gör studiebesök på olika arbetsplatser.

Syftet är att eleven ska få insikt och en förståelse om förväntningar gällande utbildningsmöjligheter, arbetsmarknad, karriärmöjligheter, arbetstider, löner, arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på en arbetsplats men även förväntningar från arbetsgivare. Detta ska leda till att varje elev gör ett väl underbyggt val gällande kommande yrke och studier.

Gymnasiets högskoleförberedande program

Inom de högskoleförberedande programmen sker arbetsmarknadskunskap generellt i karaktärsämnen. Samverkan med högskolor/universitet förekommer årligen. Företagsdagar kan genomföras varje år på högskoleförberedande program då eleverna gör studiebesök på olika arbetsplatser.

Syftet är att eleven ska få insikt och en förståelse om förväntningar gällande utbildningsmöjligheter, arbetsmarknad, karriärmöjligheter, arbetstider, löner, arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på en arbetsplats men även förväntningar från arbetsgivare. Detta ska leda till att varje elev gör ett väl underbyggt val gällande kommande yrke och studier.

Introduktionsprogrammet

Det finns fyra olika introduktionsprogram, programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintrouktion.

Studie- och yrkesvägledning i dessa grupper utgår från varje elevs behov.

Syftet är att eleven ska få insikt och en förståelse om förväntningar gällande utbildningsmöjligheter, arbetsmarknad, karriärmöjligheter, arbetstider, löner, arbetsmiljö, socialt samspel mellan vuxna på en arbetsplats men även förväntningar från arbetsgivare. Detta ska leda till att varje elev gör ett väl underbyggt val gällande kommande yrke och studier.

Särskolan/gymnasiesärskolan

Samma arbetssätt som ovanstående men mer individanpassat.

Metoder och insatser

De goda effekterna av fungerande studie- och yrkesvägledning som ett stöd i den personliga karriärutvecklingen är väldokumenterade. Barn och ungdomar behöver omfattande stöd i att utforska och formulera sina möjligheter samt utveckla valkompetens. Det handlar om betydligt mer än att skaffa sig information för att göra ett enda val. Individer behöver utveckla sin självkännetdom, skaffa sig kunskap om omvärlden för att ta vara på möjligheter och sin förmåga att göra val. Framtida studie- och yrkesval baseras på en balans mellan personliga intressen, förutsättningar, önskemål och saklig information om arbetslivets krav och information om arbetsmarknaden inom olika yrkesområden.

Studie- och yrkesvägledningssamtal/information

Studie- och yrkesvägledare kommer att vara handledare till personal från förskoleklass till åk 3 på gymnasiet. I åk 6 sker första studie- och yrkesvägledningssamtal gällande språkval samt handledning till pedagoger. Från åk 7 till och med åk 3 på gymnasiet har studie- och yrkesvägledare enskilda vägledningssamtal, klassinformationer, föräldrainformationer, motiverande samtal samt ger handledning till övrig personal.

Pedagoger och rektorer

För att pedagoger och rektorer ska ha kännedom om det lokala näringslivet bör studiebesök i arbetslivet utanför skolan genomföras.

Ung företagsamhet (UF)

UF (Ungdomsföretag) är obligatoriskt på vissa program och bör införas på alla program. Det genomförs i åk 2 eller 3 på gymnasiet. Eleverna startar, driver och avvecklar ett företag under ett läsår.

Gymnasieinformation

I årskurs 7-9 och på introduktionsprogrammet sker en mer inriktad information kring gymnasievalet genom klassvis information, gruppvägledning, motivationssamtal, motivationsgrupper, föräldramöten, studiebesök på gymnasieprogram samt olika besök i gymnasieskolan.

Skola-arbetsliv

En samverkan mellan skola och arbetsliv ger ökade möjligheter att skapa intressen och breddar kunskapen för olika yrken och verksamheter. Arbetslivets delaktighet och närvaro i undervisningen bidrar till konkreta lärandesituationer för elever och pedagoger. Både skola och arbetsliv behöver ta ett gemensamt ansvar för ett fungerande samarbete.

Aktivitetsplan

Följande aktiviteter är framtagna av studie- och yrkesvägledare Bildningsförvaltningen i Katrineholms kommun och ska implementeras i respektive skolas arbetsplan.

Förslag på aktiviteter

Förskola

- Gå på yrkesupptäckt (promenader)
- Enklare arbetsplatsbesök/studiebesök
- Temaarbeten kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle
- Om möjlighet finns, bjuda in personal från förskolan att berätta om sina yrken
- Roll- och yrkeslekar
- Genusfrågor som är yrkesrelaterade

Ansvarig

- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget

- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget

F-åk 3

- Avbilda sig själv
- Bjuda in föräldrar att berätta om sina yrken
- Bjuda in personal från skolan att berätta om sina yrken
- Temaarbeten kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle
- Studiebesök på olika arbetsplatser
- Intervjua en person om hans/hennes arbete och redovisa för klassen
- Räddningstjänstbesök
- Roll- och yrkeslekar
- Genusfrågor som är yrkesrelaterade
- Handledning kring studie- och yrkesvägledning med pedagoger

Ansvarig

- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget

- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- SYV

Åk 4-6

- Temaarbete kopplat till yrken/arbetsliv/samhälle Arbetslaget
- Studiebesök på arbetsplatser
- Bjuda in yrkesrepresentanter som berättar om sina jobb
- Intervjua en person om hans/hennes arbete
- Miniprao hos anhörig som redovisas i klassen
- Entreprenöriella projekt
- Samtal i grupp om olika yrken och vad de innebär
- Klassvis information och diskussioner kring jaget, yrken och utbildning
- Värdegrundsarbete
- Jobbskuggning
- Pedagoger genomför studiebesök i arbetslivet utanför skolan
- Nutidsorientering

Ansvarig

- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget

- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget
- Arbetslaget

- Valkompetens åk 5
- Information inför åk 7

SYV/arbetslaget
SYV

- Åk 5 – Information om språkval+ info inför 7-9 SYV grsk/Rektor/Arbetslag
- Handledning kring studie- och yrkesvägledning med pedagoger SYV

Åk 7-9

- Branschföreläsning SYV
- Studiebesök, arbetsplatsbesök och yrkesintervjuer Arbetslaget
- Veckans yrke SYV/mentor
- Prao åk 8 och åk 9 Praosamordnare/Arbetslaget
- Samtal i grupp om "att trivas med sitt yrke, sin arbetsplats" Arbetslaget
- Skriva sitt CV Arbetslaget
- Studie- och yrkesvägledningssamtal SYV
- Motivationsarbete Arbetslaget/SYV
- Gruppvägledning SYV
- Individuella vägledningssamtal gällande gymnasieval åk 9 SYV
- Pedagoger genomför ett studiebesök i arbetslivet utanför skolan Arbetslaget
- Åk 8-gymnasiemässa med presentation av program SYV
- Åk 9-gymnasieinformation föräldrar och elever
- Åk 9 – hur är det att gå på gymnasiet SYV gymnasiet
- Öppet hus på gymnasiet Arbetslaget
- Studiebesök på gymnasiet SYV/Ungdomsinformatör
- Studieteknik Arbetslaget
- Handledning kring studie- och yrkesvägledning med pedagoger SYV
- 7:Tjugo SYV/ehtpersonal/mentor
- Breda vägledning i ämnesundervisning Arbetslaget

Ansvarig

Gymnasium

- Studiebesök, arbetsplatsbesök och yrkesintervjuer Arbetslaget
- Branschföreläsning både högskoleförberedande- och yrkesprogram Arbetslaget
- Studie- och yrkesvägledningssamtal SYV
- UF Arbetslaget
- Arbetsmarknadskunskap Arbetslaget/SYV
- Information och vägledning om studier på universitet/högskola, Yrkeshögskola och andra utbildningar i Sverige och utomlands SYV
- SACO-mässan, Yrkeshögskolemässa SYV
- Besök Högskola/universitet SYV/Viadidakt
- Föreläsning "gamla" elever SYV/Viadidakt
- "Prova på dagar" inför inriktningsval Arbetslaget
- Motivationsarbete Arbetslaget/SYV
- Studieteknik Arbetslaget
- Företagsdagar Arbetslaget
- Information om eftergymnasiala studier SYV/Åsa FHS/Viadidakt
- Information om Kommunalt aktivitetsansvar SYV/Ungdomstorget
- 7:Tjugo SYV/ehtpersonal/mentor

Ansvarig

Introduktionsprogrammet

- Information om svenska skolsystemet
- Studie- och yrkesvägledningssamtal
- Studiebesök på nationella program
- Information klassvis
- Gymnasiemässan
- Information om eftergymnasiala studier
- Information om Kommunalt aktivitetsansvar
- Möjlighet till praktik
- Arbetsmarknadskunskap
- Svenska skolsystemet
- 7:Tjugo

Ansvarig

SYV
SYV
SYV
SYV
Arbetslaget/SYV
SYV/Åsa FHS/Viadidakt
SYV/Ungdomstorget
Praktiksamordnare
SYV/arbetslag
SYV/arbetslag
SYV/ehtpersonal/mentor

Utvärdering och uppföljning

Huvudmannen ska kunna säkerställa att studie- och yrkesvägledning inom Bildningsförvaltningen samtliga verksamheter lever upp till skollagens krav. Utvärdering och uppföljning av studie- och yrkesvägledning är en viktig del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Resultaten av utvärderingar och uppföljning är värdefulla beslutsunderlag för ansvariga chefer och nödvändiga för att kunna utveckla verksamheten i enlighet med nationella och lokala mål. Kartläggning/analys/planering/genomförande.

Frågor om studie- och yrkesvägledning ska finnas med på elevenkäter, på så sätt ges en uppfattning om hur elever upplever att de fått stöd i sina studie- och yrkesval, både av studie- och vägledare och av annan skolpersonal. Ofta kan svaren på enkäterna analyseras med avseende på köntillhörighet och i vissa fall även andra bakgrundsvariabler.

ViSKA är det verktyg som används för systematiskt kvalitetsarbete inom bildningsförvaltningen. ViSKA syftar till att synliggöra, bedöma och utveckla kvaliteten i en verksamhet och ska användas för att utvärdera studie- och yrkesvägledningen.

Fokusområden läsåret 2020–2021

- Motivationsarbete och självkännetdom hos eleverna
- Få fler elever att bryta traditionella utbildningsval
- Ökad måluppfyllelse på grsk och gy
- SYV F-6
- Normkritisk vägledning

Aktiviteter

- 7Tjugo i alla åk 7 på grundskolan på uppdrag av rektor
- 7Tjugo i alla åk 1 på gymnasiet på uppdrag av rektor
- Tjejkvällar på gymnasiet för åk 8 – Inom Naturvetenskap och Teknik, ska det finnas inom flera områden?
- Fördela SYV-resurser till elever på grundskolan som riskerar att inte bli behöriga till gymnasiet
- Fördela SYV-resurser till elever som riskerar att inte nå gymnasieexamen
- Normkritiskt tänkande kring branchföreläsningar, gymnasiemässan och PRAO
- Normkritiskt språkbruk vid vägledningssamtalet

Utdrag ur läroplaner

Läroplan för förskola Lpfö18

Förskolans uppdrag

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Den ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på barn och barns behov, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmet ska förskolan främja barnets utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarsställande människor och samhällsmedlemmar.

Mål och riktlinjer

2.2 Omsorg, utveckling och lärande

Utbildningen i förskolan ska bidra till att barnet utvecklar en förståelse för sig själv och sin omvärld. Utforskande, nyfikenhet och lust att leka och lära ska vara grunden för utbildningen. Den ska präglas av omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Utbildningen i förskolan ska ta sin utgångspunkt i läroplanen samt barnets behov, erfarenheter och det de visar intresse för. Flödet av barnets tankar och idéer ska tas tillvara för att skapa mångfald i lärandet.

Mål (urval)

Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla

- sin identitet och känner trygghet i den samt medvetenhet om rätten till sin kroppsliga och personliga integritet,
- nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära,
- självständighet och tillit till sin egen förmåga,
- förmåga att lyssna på och reflektera över andras uppfattning samt reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar,
- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld

Riktlinjer

Förskollärare ska ansvara för att varje barn

- upplever att det är roligt och meningsfullt att lära sig nya saker,
- får nya utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter och kunskaper,
- får förutsättningar för att utvecklas, leka och lära och samtidigt stimuleras att använda hela sin förmåga,
- utmanas och stimuleras i sin utveckling av språk och kommunikation samt matematik, naturvetenskap och teknik,

Arbetslaget ska

- inspirera och utmanabarnen att bredda sina förmågor och intressen på ett sätt som går utöver könsstereotypa val,
- ta vara på barnens kunskaper, vetgirighet, vilja och lust att leka och lära samt stärka barnets tillit till sin egen förmåga,
- utmana barnens nyfikenhet och förståelse för språk och kommunikation samt för matematik, naturvetenskap och teknik
- skapa förutsättningar för barnen att lära känna sin närmiljö och de samhällsfunktioner som har betydelse för det dagliga livet samt att ta del av det lokala kulturlivet

2.3 Barns delaktighet och inflytande

Mål (urval)

Förskolan ska ge vare barn förutsättningar att utveckla

- Intresse och förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att de kan påverka sin situation
- Förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan
- Förståelse för demokratiska principer och förmåga att samarbeta och fatta beslut i enlighet med dem

Riktlinjer

Arbetslaget ska

- Säkerställa att alla barn får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett könstillhörighet
- förbereda barnen för delaktighet och ansvar och för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle

Läroplan för grundskolan (Lgr 11)

Utdrag ur: 2.2 Kunskaper

Mål

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning

2.6 Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö, och
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Läraren ska

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning, och
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

Studie- och yrkesvägledaren, eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter, ska

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning, och
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Utdrag ur: 2.8 Rektors ansvar

- samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning,
- den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning,

Läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11)

Utdrag ur 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samverka med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Det är särskilt viktigt att skolan samarbetar med arbetslivet om yrkesutbildningen.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolan och eleverna.

Mål

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar sin självkänedom och förmåga till studieplanering,
- medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grund av samlade erfarenheter och kunskaper,
- ökar sin förmåga att analysera olika valmöjligheter och bedöma vilka konsekvenser dessa kan ha,
- har kännedom om arbetslivets villkor, särskilt inom sitt studieområde, samt om möjligheter till fortsatt utbildning, praktik och arbete i Sverige och andra länder, och

- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.

Riktlinjer

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning

- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke,
- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund,
- i informationen och vägledningen utnyttja de kunskaper som finns hos eleverna, hos skolans personal och i samhället utanför skolan,
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- utveckla kontakter med universitet och högskolor samt med handledare och andra inom arbetslivet som kan bidra till att målen för utbildningen nås,
- i utbildningen utnyttja kontakter med det omgivande samhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- bidra till att presumtiva elever får information om skolans utbildningar

Utdrag ur: 2.6 Rektors ansvar i Läroplan för gymnasieskolan

- samverkan med universiteten och högskolorna samt arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får en kvalitativt god utbildning samt en förberedelse för yrkesverksamhet och fortsatt utbildning,
- studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke,

Huvudmannen har det övergripande ansvaret för verksamheten och därmed också ett ansvar för att skolans studie- och yrkesvägledning fungerar och lever upp till de nationella målen.

Skollagen 2010:800

Studie- och yrkesvägledning

Tillgång

29 § Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

Behörighet

30 § För att få anställas utan tidsbegränsning för studie- och yrkesvägledning ska den sökande ha en utbildning avsedd för sådan verksamhet.

Den som inte uppfyller kravet enligt första stycket får anställas för studie- och yrkesvägledning för högst ett år i sänder.

Referenser

Katrineholms kommun (2016) *Skolplan förskolor och skolor gäller 2016-2019, Katrineholms kommun.*

Skolverket (2013) *Allmänna råd och kommentarer Arbete med studie- och yrkesvägledning.*

Skolverket (2008) *Kvalitet i studie- och yrkesvägledning – hela skolans ansvar.*

Lagar

Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program.

Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

Förordning (2015:545) om referensram för kvalifikationer för livslångt lärande.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

Förordning (SKOLFS 2018:50) om läroplan för förskola.

Gymnasieförordning (2010:2 039).

Skolförordning (2011:185)

Skollag (2010:800).

Skolverket

Skolverket (2013) *Arbete med studie- och yrkesvägledning.*

Skolverket (2013) *Det svåra valet – elevers val av utbildning på olika slags gymnasiemarknader.* Rapport 394.

Skolverket (2002) *Efter skolan.* Rapport 223.

Skolverket (2007) *Kvalitetsgranskning av studie- och yrkesorientering inom grundskolan.*

Skolverket (2010) *Konkurrensen om eleverna – Kommunernas hantering av minskande gymnasiekullar och en växande skolmarknad.* Rapport 346.

Skolverket (2013) *Skolverkets allmänna råd och kommentarer gällande studie-och yrkesvägledning.*

Skolverket (2012) *Ungdomars uppfattningar om gymnasievalet.*

Skolverket (2005) *Utvärdering av vägledning inom det offentliga skolväsendet.* Dnr 2004:03 201.